

La Convention des Nations Unies relative aux Droits des Personnes Handicapées

Version langue facile à lire

KANBENSÉBÉ KA LASE FARIDÉSÉT*W KA Joy*r*w MA JULAKAN KALAN N*G*MANI NAN JANTOLI

Ka kuma bayɛlɛma kalan kann*g*manin la, dɛnna faridɛsɛt*w kɛ ù ɛniya ka Biro Federali(BFEH) ka di suwisi ka konfederasiyon ma ye gafe min labɛn, faransi jɛnkulu min bi hakilidɛsɛt*w dɛmɛ(AFrAHM)ani ajansi wal*nni min bi faridɛsɛt*w ladon (AWIPH) ka dɛmɛ ye

*Kanbɛnsɛbɛ nin s*r*sira (ɛntɛrɛnɛti) b*I*I*kan:*

<https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20122488/index.html>

Table des matières

1. kanb£ns£b£ ye mun ye?.....	5
2. o ye mun le ye ?	5
3. kanb£ns£b£ ka miriya ba baw	5
4. jamanaw ka kan ka min k£	5
5. ka k£ kelen ye.....	6
6. Muso farid£s£t*w ka kan nin ladonniùuman ye.....	7
7. Denmins£n farid£s£t*w ka kan nin ladonniùuman ye	7
8. ka kibariya di m*g*w ma farid£s£ kan.....	7
9. s*r*n*g*mani	7
10. diù£latig£joy*r*	8
11. teliyanin.	8
12. Ka se ka mina cogoya kaù£mani na sariyaw fanf£.....	8
13. ka taga tikitig£y*r*	9
14. Ka labila ani kana k£ masuba k*n*	9
15. O kan'o t**r* walima ka ladonjugu lase o ma.	10
16. Masuba walima ladonjugu kana se m*g* ma.....	10
17. Ka m*g*farid£s£t*w ka h*r*nya (limaniya) tanga.....	10
18. Ka se ka munumunu ani ka k£ jamanaden ye.....	10
19. nii labilanin ani ka k£ siù*g*nkulu k*n*	11
20. y£r£ma sagoyatagama.	11
21. Ka se k'i diyanan ko f* ani ka kibariya s*r*	12
22. j*nkani diù£latig£	12
23. Soo ni denbaya bonya.....	12
24. ladagamuni	13
25. k£n£ya.....	14
26. m*g*farid£s£t*w ka see min ka kan s*r*.....	14

27. baara.	15
28. diùlatig£ hak£.	16
29. k'a nidon politikiko la.	16
30. farigolouanagw£ ani ùanagw£.....	17
31. kibariyaw.....	18
32. jamanaw bi baara k£ ù*g*n f£.	18
33. Ka se ka kanb£ns£b£ bato	18
34. m*g*farid£s3t*w ka joy*r*w ka komite(j£nkulu).....	18
35. jamana minw bi b'a k*n* ka kolases£b£.....	19
36. kolases£b£ s£g£s£g£li	19
37. komite ni jamanaw bi baara k£ ù*g*nf£.....	19
38. Komite bina baara k£ cogoya min na ni j£nkuluba t**w ye ?.....	20
39. komite ka kolases£b£.....	20
40. jamana minw ye bolon* bila kanb£ns£b£ kan kunb£n.	20
41. ka kolases£b£ ni kibariyaw mara	20
42. kanb£ns£b£ ka bolon*nbila.....	20
43. jamanaw ka b£nkan	21
44. jamana j£nkuluw	21
45. kanb£s£b3 bi damina tuma juman ?	21
46. Ban sababuw.....	21
47. kanb£ns£b£ y£l£maniw k*n*	21
48. Ni jamana b'a f£ ka b* kanb£ns£b£ k*n*	22
49. kibariya s*r* n*g*manin	22
50. Kanb£ns£b£ y£l£manin kaan w£r£w la.....	22

1. kanbɛnsɛbɛ ye mun ye?

Kanbɛnsɛbɛ b'a f* jamanaw ka kan ka min kɛ jango m*g* faridɛsɛt*w ka se ka joy*r* kelen s*r* ka kaùɛ ni m*g* t*w taa ye

2. o ye mun le ye ?

Kanbɛnsɛbɛ k*r* ko bɛn jamana caaman cɛ koo d* kan. Yan, bɛn kun ye m*g* faridɛsɛ t*w ka joy*r*w le ye.

Kumalase k*r* ko m*g* faridɛsɛt*w ka kan ka dɛmɛ cogoya min na jango o ka se ka kuma, ka kibariyaw faamu. misali la : *ridinatɛriw, kalan n*g*manin, ùafiyɛnt*w ka kalan.

wolomanijugu k*r* ko ka m*g*faridɛsɛt*w ladon ni cogoya jugu ye walima ka kɛùɛbalibaliya don kɛwaliw la faridɛsɛ kanma.

Ka kɛ wolomalijuguya la o k*r* ko ka kɛwalejugu ka se i ma.

Kumakan ye cogoya minw m*g* b'a ta ka kuma lase m*g* wɛrɛ ma, ani ka tagamasiùɛkuma far'a kan.

Adamaden joy*r*w ye joy*r* sinsinninw farari ù*g*n kan minw ka kan ka bato m*g*w bɛɛ fɛ ka faridɛsɛt*w far'a kan.

3. kanbɛnsɛbɛ ka miriya ba baw

M*g*w labilanin lo o k'o sagola sugandiliw kɛ.wolomaninjugu ma kan ka se m*g* si man. M*g* faridɛsɛ t*w ka kan ka ladon sigiù*g*njɛnkuluw k*n*.m*g*faridɛsɛt*w ani denmisɛn faridɛsɛt*w ka kan ka bonùà s*r*.

M*g*w bɛɛ ka kan ka kunnadiya kelen s*r*. Cɛɛw ni musow ka kan ni kunnadiya kelen ye.

4. amanaw ka kan ka min kɛ

Jamanaw bɛɛ ka kan ka lara ko m*g*faridɛsɛt*w ladonnin lo ka ùɛ ani

k'a adamadenjoy*r*w s*r*.

Jamanaw s*нна ko :

- Ka Sariyaw ta min bi m*g*faridEsEt*w ka joy*r*w b££ bato
- Ka sariya minw kanù£ ti t£ faridEsEt*w man y£l£man
- Ka banba ka l*n ko m*g*faridEsEt*w ka joy*r*w ladonnin lo kaù£ politiki latig£liw la.
- Kana foyi k£ min bi ban kanb£ns£b£ nin la.
- Ka banba ka l*n ni minisiriw b££ laj£nin ani duguàm*g*w bi min f*la kanb£ns£b£ k*n* k£.
- Ka banba ka l*n ko m*g*si ti m*g*faridEsEt*w (d*g*ya) ka waleyajuguw lase o ma.
- Ka banba ka l*n ko f££n b££ lab£nnin lo ka k£ b££ taa ye , ka m*g*faridEsEt*w far'a kan. Walima a ka se ka y£l£ma ka kaù£ n*g*mani ma.
- Ka b*I*I*sirakuraw ta ka m*g*faridEsEt*w d£m£.
- Ka kibariya famun*g*mani di m*g*faridEsEt*w ma ka taga ko nafamanw ma. Ka l*nniya di m*g*w ma ka ùasin nin kanb£ns£b£ nin ma.

Jamanaw b££ ye sarati ta k'o bin'o seko k£ jango m*g*faridEsEt*w ka boon,ladagamuli ani furak£li s*r* i n'a f* m*g* t*w.

Jamanaw b££ ka kan k'o seko k£ jango m*g*faridEsEt*w k'o nidon sariyaw ani politiki kuraw sugandili la.

5. ka k£ kelen ye

Jamanaw b££ sonna ko m*g*w b££ kaù£nin b£ sayriya k*n* o kanma m*g*faridEsEt*w man kan ni k£walijuguw(k£ù£baliw) ye.

M*g*faridEsEt*w t*ù*nli sera min ma o tigi bi se ka taga kititig£y*r* la, ka taga t*ù*nli nin yira.

6. Muso farid£s£t*w ka kan nin ladonniùuman ye.

Jamanaw s*nna ka f* ko wolomani juguw bi to ka se musow ni sunguruw farid£s£t*w man.

Jamanaw ka kan k'o seko k\$ k'a l*n ni musow ani sunguru farid£s£t*w bi ni diù£latig£ dafanin, lafianin ani k£ù£nnin ye.

7. Denmis£n farid£s£t*w ka kan nin ladonniùuman ye

Jamanaw b££ s*nna ko denmis£n farid£s£t*w ni denmis£n t*w bi ni joy*r* kelenw ye o kanma o b££ ka kan ni min£cogo kaù£nnin ye.

Min ka fisa deen ma o le l*y*r* ka bon ka t£m£.

Jamanaw b££ s*nna ka f* ko denmis£n farid£s£t*w bi ni joy*r*w ye k'o ka miiriya di k'a ùasin o y£r£ma. O bina d£m£ s*r* o kanma.

8. ka kibariya di m*g*w ma farid£s£ kan.

Jamanaw s*nna k'o bina kibariya di m*g*w ma farid£s£ kan. Jamanaw bina f* fana ko m*g*farid£s£t*w ni m*g* b££ bi ni joy*r* kelenw ye.

Jamanaw s*nna k'o bina yira ko m*g*farid£s£t*w bi se ka ko caaman k£.:
O b'o k£ :

- Nin baro ladilikan ye jango ka se ka y£l£mani don m*g*w ka miiriya k*n* ka ùasin m*g*farid£s£t*w ma.
- Ka yira m*g*w la m*g*farid£s£t* bi se ka baara minw k£.
- Ka se denmis£nw kalan ladonnik£ù£nin ra ka taga m*g*farid£s£t*w fanf£.
- Ka ùini kabariyadilaw f£ o ka m*g*farid£s£t*w yira yirakoùuma na.

9. s*r*n*g*mani

Jamanaw ka kan ka n*g*ya don y*r* minw na m*g*farid£s£t*w bi se ka taga. o k*r* ko y*r* b££.

Foroba bonw i n'a f* d*g*t*sow, kalanbonw(lak*liw) ani taransip*ri ka kan ka fisaya k*s*b£.

Kibariyaw s*r*li ka kan ka fisaya

Masalabolow(sariyaw) ka kan ka k£ ni kankalann*g*manin ye ani ùafiy£nt* kalan.

D* ka kan ka fara sirayirabaga, dalamin£ da kan tagamasiù£kan na foroba bonw k*n*.

Sariyaw ka kan ka s*r* jango ka foroba baaraw s*r* fisaya

M*g*minw b££ bi baarak£y*r*w la ka kan k'o ka baaraw s*r*li n*g*ya m*g*farid£s£t*w ma.

Degeliw s*r*n*g*mani ka kan ka di. M*g*farid£s£t*w ka kan ka b*I*I* sira kuraw s*r*:

10. diù£latig£joy*r*

B££ bi ni diù£latg£joy*r* ye, ka m*g*farid£s£t*w far'a kan.

Jamanaw ka kan ka k*r*sili k£ ka fil£ ni m*g*farid3s£t*w ni m*g* t*w bi ni kunnadiya kelen ye o ka diù£latig£ la wa.

11. teliyanin.

M*g*farid£s£t*w ka kan ni min£koùuman ye tuma gw£l£manw na misali la f*y*nbaw tuman na.

12. Ka se ka mina cogoya kaù£mani na sariyaw fanf£.

M*g*farid£s£t*w ka kan ka jati sariyaw fanf£ i n'a f* m*g* t*w.

M*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* kelenw ye f££n gw£l£n latig£li la o ka diù£latig£ fanf£

M*g*farid£s£t*w ka kan ka d£m£ s*r* n'o mako b'a la ani o bi se ka bilasarali s*r* n'o ye latig£li ta

Nin m*g* d* b'a f£ y£r£y£r£ la k'o d* ka kum'a n* na, o ka kan ka lara k'o tigi bin'a k£ ka ùa.:

M*g* farid£s£t*w bi ni joy*r* kelenw ye ka :

- ka nafolo s*r* walima ka di.
- K'o y£r£manwari k*r*si. Ka wari singa.
- K'o ka wari walima o ka soo mara.

Jamanaw ka kan ka m*g*farid£s£t*w d£m£ o ka s*r*w marali la.

13. ka taga tikitig£y*r*

M*g*farid£s£t*w ni m*g* t*w bi ni joy*r* kelen ye kititig£y*r* la.

M*g*farid£s£t*w bi se ka d£m£ dari jango k'o ka joy*r*w sabati.

Jamanaw ka kan ka degili sinsinninw k£ m*g* minw bi baara ka ùasin kititig£, polisi, kasobon jango o ka se ka m*g*farid£s£t*w d£m£.

14. Ka labila ani kana k£ masuba k*n*

M*g*farid£s£t*w ka kan ka labila ani o kana k£ masuba k*n*.

M*g*farid£s£t*w ma Kan ka don kasobon k*n* a ka farid£s£ kanma nga fo ni sariya y'a f* k'o ye ko k£ min ma kan ka k£ sariya sira kan.

Ni m*g*farid£s£ t*w dtugura kasobon k*n*, o ka kan ka ladon i n'a f* kanb£s£b£ y'a f* cogoya min na.

M*g*farid£s£t*w ka kan ka joy*r* kelen s*r* ka taga sariya min bi jamanaw ni ù*g*n c£

Kanb£ns£b£ b'a ùini jamanaw f£ ko :

- Ka kibariya famuyali lase m*g*farid£s£t*w ma o ka joy*r*w kan.
- Ka d£m£ di jango k'a y£r£ latanga kititig£y*r* la.
- Ka se di m*g*farid£s£t*w ma jango o kunnakow ka se ka ye kititig£law f£ i n'a f* m*g* b££ taa bi k£ cogoya min na.

15. O kan'ƙo tr* walima ka ladonjugu lase o ma.**

M*g*faridƙsƙt*w ma kan ka t**r* walima ka ladonjugu lase o ma.

M*g*faridƙsƙt*w ma kan ka ta ka kƙ degelifƙƙn ye, kƙrƙnkƙrƙnyala furakƙli degili (foo n'a s*nna)

16. Masuba walima ladonjugu kana se m*g* ma.

Jamanaw ka kan ka k*r*sili kƙ ka l*n ko m*g*faridƙsƙt*w tanganin lo masubaw ma, d* t'a to o bi baara kƙ ka tƙmƙ a dan kan walima ka ben o kan so k*n* walima kƙn\$ma.

Jamanaw ka kan ka t**r* sugu bƙƙ kƙlƙ ani ka k*r*sili kƙ ka l*n ko sƙbƙ, kibariya ani degili ùuman bi yen jango ka se ka t**r*juguw ye ani ka yira (ka kƙlƙ)

Jamanaw ka kan ka k*r*sili kƙ ka filƙ ni dƙmƙ min ka kan ka lase(di) m*g*faridƙsƙt*w ma ka se ka k*r*si jango ka t**r* sugu bƙƙ ùatigƙ.

Jamanaw ka kan ka k*r*sili kƙ ka filƙ ni t**r*(janfa) sera m*g*faridƙsƙt*w minw ma ka se ka dƙmƙ min ka kan s*r* jango o ka lafiya s*r* ani ka se ka ùina t**r* nin koo la.

Jamanaw ka kan k*r*sili kƙ ka filƙ ka seew s*r* jango ka se ka t**r* ye ani ka t**r*kƙlaw weele kititigƙlaw fƙ.

Jamanaw ka kan ka k*r*sili sinsinninw kƙ muso ani denmisƙnw ka t**r*w kan.

17. Ka m*g*faridƙsƙt*w ka h*r*nya (limaniya) tanga.

M*g*faridƙsƙt*w fari n'o jaa(nii)y'o taa ye ani o ka kan ka bato i n'a f* m*g* bƙƙ.

18. Ka se ka munumunu ani ka kƙ jamanaden ye

M*g*faridƙsƙt*w bi ni joy*r* ye ka :

- Ka latig£ o b'a f£ k'o ka diù£latig£ k£ y*r* min na ani ka taga y*r* min k'o diya. Ka k£ jamanaden ye (ka k£ fasoden ye)
- Ka se ka seb£w s*r* i n'a f* pasip*ri. Ka se ka b* jamana o jamana k*n* o y£r£ ka jamana faranin a kan.
- Denmis£n farid£s£t*w bi ni joy*r* ye ka t*g* s*r*, ka k£ fasoden ye, ani n'a bi se, k'o bangebaw l*n ani ka balo o bangebaw f£.

19. nii labilanin ani ka k£ siù*g*nkulu k*n*

Jamanaw ka kan ka k*r*sili k£ ka fil£ ni m*g*farid£s£t*w bi se k'o sagolasugandili k\$ka ùasin o ka diù£latig£ ani o b'o nidon siù*gonkulu k*n* cogoya min na.

M*g*farid£s£t*w bi se sugandili k£ :

- siginin bi y*r* min na.
- siginin bi ni m*g* minw ye.
- makoya bi ni d£m£barak£y*r* sinsinnin minw na k'o y£r£ma d£m£ fara'a kan.
- Degilad£m£ ani d£m£ ùanamanw s*r*.

20. y£r£ma sagoyatagama.

jamanaw ka kan ka k*r*sili k£ ka fil£ ni m*g*farid£s£t*w bi se k'o sagonako k£ tagama fan f£

O ka kan :

- Ka m*g*farid£s£t*w d£m£ jango o k'a se ka k£ o y£r£ y£ tagama fan f£.
- Ka d£m£ ùanaman s*r* m*g*farid£s£t*w ye jango o ka se ka taga y*r* min ka di o ye.
- Ka ka k*r*sili k£ ka fil£ ni d£m£ nunu s*ng* ma gw£l£. Ka kibariya di cogoya min d£m£ bi se ka s*r*.

- Ka diyadon labɛnkuluw la jango o ka filɛli kɛ ka ùasin m*g*faridɛsɛt*w ka gwɛlɛya fan fɛ

21. Ka se k'i diyanan ko f* ani ka kibariya s*r*

Jamanaw ka kan ka k*r*sili kɛ ka filɛ ni m*g*faridɛsɛt*w bi se ka kibariyaw ùiniga ani k' a di ani k'o diyanan ko f*.

O k*s*, jamanaw ka kan :

Ka kibariya di cogoya n*g*man na m*g*faridɛsɛt*w ma misalila kaan n*g*man na..

- Ka s*n tagamasiùɛ kaan walima fiyɛnt*sɛbɛli walima kumacogo wɛrɛ ka ta
- Ka diyadon forobabaarakɛy*r*w la o ka se ka kibariya minw faamuya ma gwɛlɛ(n*g*man)s*r*.
- Ka diyadon kibariya dilaw la jango o s*r* ka diya m*g*faridɛsɛt*w fɛ.

22. j*nkani diùlatigɛ

M*g*faridɛs3t*w ka kan ni j*nkanidiùlatigɛ ye.

Jamanaw ka kan ka k*r*sili kɛ ka filɛ ni m*g*faridɛsɛt*w ka j*nkani kibariyaw dogonin lo

23. Soo ni denbaya bonya

Jamanaw ka kan ka k*r*sili kɛ ka filɛ ni m*g*faridɛsɛt*w bi ni joy*r* kelen ye furu, denbaya ani sagona donù*g*nna fan fɛ.

Jamanaw ka kan ka k*r*sili kɛ ka filɛ ni :

- M*g*faridɛsɛt*w bi ni joy*r*w kelenw ye ka se ka furu ani ka deenw s*r* ni furuù*g*nnanw b'a fɛ.
- M*g*faridɛsɛt*w bi ni joy*r*w ye ka deenw wolo daa minw ka di o

ye tuma min k'o diya ani o kan'o wajibiya k'o wolo datig£.

- M*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* ye k'o ka diùlatig£ ùamina ani ka kibariya minw bi se k'o d£m£ o fan f£ s*r*.
- M*g*farid£s£t*w ka kan ka se ka d£m£ s*r* jango k'o ka deen kolo.
- Jamanaw ka kan ka kibariya di bangebaw ma ani k'o d£m£ o ka k£ bangebagaùumanw ye. Denmis£nfarid£s£t*w bi ni joy*r* ye jango o kan'o jagoya faran n'o denbaya ye. Foo ni sayariya y'a s*s* jango ka deen lakisi.
- Denmis£nw ka t*n*(nafa) l*y*r* ka bon ka t£m£.
- Denmis£n ma kan ka faran n'o ka denbaya ye o ka bangebaw ka farid£s£ kanma. Tuman d* deen bi se ka kolo m*g* w£r£ f£ denbaya k*n*.

24. ladagamuni

M*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* ye ni ladagamuni ye ani joy*r* ye ka taga lak*li la

Jamanaw ka kan ka k*r*sili k£ ka fil£ ni m*g*farid£s£t*w bi ladagamuni s*r* ani o bi se ka to ka degili k£ o sii b££.

O ka kan ka k£ :

- M*g*farid£s£t*w ka se k'o l*nnihak£ yiriwa, ka se ka la o y£r£ la ani k'o l*y*r* ta duniùa k*n*.
- M*g*farid£s£t*w ma kan ka gw£n ka b* ladagamuni y*r* la.
- M*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* ye ka taga lak*liùuma k*n* ani o ma kan ka wari sara o kanma i n'a f* m*g* b££.
- M*g*farid£s£t*w bi se k'o mako f* (o b'a f3 tuma min na) tuma o tuma.
- M*g*farid£s£t*w bi d£m£ùuma s*r* ka se ka degili (kalan)k£.
- M*g*farid£s£t*w bi se ka fiù£t*kalan degi walima kuma sira w£r£ o

makoya bi min na..

- M*g*w bi se ka tagamasiùkan ani ka jatiti i n'a f* torogwerenw ka kumacogo.
- DenmisEn torogwerenw ani fiyEnt*w bi ni joy*r* ye ka lagamuni s*r* ani ka dEmE nafaman jango o ka se ka degeli kE.
- Kalanfabaw bi ni l*nniùumanw ye
- M*g*faridEsEt*w bi se ka to ka degeli kE hali n'o k*r*bayala n'a ka di o ye

25. kEnEya

M*g*faridEsEt*w bi ni joy*r* ye ka kEnEyaùuma s*r* ani ka se ka taga furakEy*r* la k'a denwolob*ù*nna far'a kan.

Jamanaw ka kan ka k*r*sili kE ka l*n ko :

- M*g*faridEsEt*w bi se ka taga furakEy*r*w la i n'a f* m*g* bE.
- M*g*faridEsEt*w bi se ka taga o makoya furakEy*r*w la o ka faridEsE kanma.
- FurakEy*r*w ka surun nin m*g* ka soow ye.
- KEnEya baarakElaw bi faridEsEt*w furakE i n'a f* m*g* bE.
- M*g*faridEsEt*w ti t**r* wolomajugu senfE ka ùasin kEnEya ani nii asiransi bari o ye faridEsEt* ye
- M*g*faridEsEt*w te gwElEya k*n* ka ùasin furakEbaliya ma bari o ye faridEsEt*w ye.

26. m*g*faridEsEt*w ka see min ka kan s*r*.

Jamanaw ka kan ka k*r*si ka filE ni m*g*faridEsEt*w bi se diùItigE saniyani ani kE n yErE ye s*r* o b'a fE tuma min na. o bi dEmE di kEnEya, baara,ladagamuni ani forobabaaray*r* sinsinnin. Jamanaw ka kan ka k*r*si jona ni m*g*faridEsEt*w ka haminako an'o fanga hakE jango

m*g*farid£s£t*w ka se ka d£m£ ani o ka makoyaf£n s*r*. o makoyay*r*w ka kan ka surunya n'o ka luuw ye. Baarak£law ka kan ka deligili s*r* jango o ka se ka baara ùuman k£. Jamanaw ka kan ka k*r*sili k£ ka taga d£m£w ani minaw fanf£.

27. baara.

M*g*farid£s£t*w bi ni joy*r*w ye ka baara k£ i n'a f* m*g* b££, k'o ùanabaara sugandi jango k'o diù£latig£ s*r*.

Jamanaw ka kan d* fara kok£taw kan jango m*g*farid£s£t*w ka se ka baara s*r* :

- Ka to ka sariyaw ta minw bi m*g*farid£s£t*w d£m£ o ka se ka ladonni ùuma s*r* baarak£y*r* la.
- Ka to ka k*r*si ka fil£ ni m*g*farid£s£t*w ka joy*r*w ni o ka wajibiyakow ani saraw baarak£y*r*la ka k£ kelen ye.
- Ka to ka k*r*si ka fil£ ni m*g*farid£s£t*w ka k£ ni joy*r*w minw b'a to o ka se ka don baarak£j£kulu (s£ndika) k*n* i n'a f* m*g* b££.
- Ka to ka k*r*si ka fil£ ni m*g*farid£s£t*w k'o nin ta jaratiminanin ùasinin jango ka baara s*r* ani degiliw la jango ka baara s*r*.
- Ka m*g*farid£s£t*w d£m£ jango o ka baara s*r* ani ka mara, ani ka baara ùanaman s*r*.
- Ka to ka m*g*farid£s£t*w d£m£ jango o ka se k'o y£r£man baara k£.
- Ka se di baarak£la farid£s£t*w ma o ka baara k£ o ka jamana ye walima d*g*t*r*sow k*n*.
- Ka baarak£daw (antirepiriziw) d£m£ jango o ka baara di m*g*farid£s£t*w ma..
- Ka to ka k*r*si ka fil£ ni m*g*farid£s£t*w bi ni baarak£k£n£ùuman ye.

- Ka to ka k*r*si ka fil£ ni m*g*farid£s£t*w bi se ka l*nni s*b£ s*r* o ka baara k*n*.
- Ka m*g* farid£s£t*w d£m£ o ka sek* ka baara k£.
- Jamana ka kan ka k*r*sili k£ ka fil£ ni m*g*farid£s£t*w ka sara b£nnin bi n'o ka baara ye walima o b'o jagoya o ka baara k£ gwansan.

28. diù£latig£ hak£.

M*g*farid£s£t*w ka kan bi ni joy*r* ye ka se ka diù£latig£ hak£ kaù£nin s*r* o ka denbaya ye. O k*n*, dumuni, faniw,sok*n*baara, ani jisaniyanin bi yen. .

M*g*farid£s£t*w ka kan ka se k'o d* fara o ka diù£latig£ kan i n'a f* m*g* b££.

jamanaw ka k*r*si ka fil£ ni :

- M*g*farid£s£t*w bi ni d£m£ ni k£walen ùumanw s*r* minw b£nnin bi n'o ka farid£s£ ye s*ng*dima la.
- M*g*farid£s£t*w ani tigitigi la denmuso, musow ani m*g*k*r*baw ka kan ka d£m£ s*r* jango ka se ka diù£latig£ hak£ùuman s*r*.
- M*g*farid£s£t*w fagatanw ka kan ka jamana ka d£m3 s*r*.
- M*g*farid£s£t*w ka kan ka m*g*nanfinyabonw s*r*.
- M*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* kelenw ye ka se ka lafiy£ (eret£r£ti) ta i n'a f* m*g* t**w.

29. k'a nidon politikiko la.

M*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* ye k'o nidon politiki la i n'a f* m*g* b££ : o bi se ka vote ani ka sugandi

M*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* ye ka vote :

- Ka se ka la a la ko voteli ka n*g* ani a famuyanin lo
- Ka la a la ko vote ye gundo ye ani a y£r£ma latig£nin lo. Ka se ka d£m3 s*r* cogoya min y'o diya wakati min y'o diya.
- Ka se ka la a ra ko m*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* ye k'o nidon j£nkulu labilaninw ani politiki j£nkuluw la.
- Ka se ka la a ra ko m*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* ye ka don m*g*farid£s£t*w ka j£nkuluw k*n* jango o k'o l*y*r* ta.
- Ka se ka la a ra ko m*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* ye ka se ka tali k£ depitew walima k*nseyew ka sugandili la.

30. farigolouanagw£ ani uanagw£

m*g*farid£s£t*w bi ni joy*r* ye ka se ka farigolouanagw£ k£ ani ka uanagw£ k£.

Jamanaw ka kan ka k*r*si ka fil£ ni f££n komi gafew s*r*ko ka n*g* Jabaranin, sinema, teyatiri s*r* ka n*g*.

M*g*farid£s£t*w bi se ka taga y*r*w la i n'a f* k+r*lenkow mara y*r*(mize)

M*g* farid£s£t*w bi se k£ aritisi (d*nkililala, d*nk£la, u£g£nk£la, l£s£baga...) ye

Sariyaw ti gw£l£ya fara gafew ani filimuw s*r* la m*g*farid£s£t*w f£.

Tulogwelenw ka k£cogow bonya ani ka k£cogo w£r£w bonya

M*g*farid£s£t*w bi d£m£ s*r* farigolouanagw£ n*g*manw na.

M*g*farid£s£t*w bi se ka farid£s£t*w ka farigolouanagw£ k£ ani uanagw£ w£r£w.

Farigolouanagw£ bonw ani uanagw£y*r* w£r3w don ka n*g*

Denmis£nfarid£s£t*w bi se ka farikolouanagw£ ni uanagw£ w£r£w s*r* ka k£u£.

31. kibariyaw

Jamanaw ka kan kibariyaw yaala jango ka nin kanbɛnsɛ dilan

Yɛrɛmakibariyaw ka kan ka ladon i n'a f* gundo ani o ka kan ka s*r* ni adamaden joy*r*w bato (bonya) ye.

Jamanaw ka kan ka k*r*sili kɛ k'a l*n ko kibariyaw bi se m*g*faridɛs3t*w ma.

32. jamanaw bi baara kɛ ù*g*n fɛ.

Jamanaw ka kan ka baara kɛ ù*g*n fɛ jango nin kanbɛnsɛbɛ ka se ka bila senkan.

O ka kan ka k*r*sili ka l*n :

« ka baara kɛ ù*g*n fɛ », o k*r* ko ka baara kɛ nin faridɛsɛt*w ye

Jamanaw ka kan ka kibariyaw, degiliw ani degilii ni l*nniya jango m*g* bɛɛ ka baara kɛ sira lase m*g+w ma

Jamanaw bi baara kɛ nin ù*g*n ye jango s*bɛ don sɛgɛsɛgɛli la ani ka fɛns*r*taw tilan

33. Ka se ka kanbɛnsɛbɛ bato

Jamana ùam*g* ka kan :

Ka y*r* s*r* » se ka jamana ùam*g* ka ù*g*n ye jango nin kanbɛnsɛ bi se ka kɛ.

Ka k*r*silicogoya s*r* jango ka kiimɛli kɛ kanbɛnsɛbɛ batoli kan.

34. m*g*faridɛs3t*w ka joy*r*w ka komite(jɛnkulu)

Komite(jɛnkulu) sinsinnin ka kan ka sugandi jango a ka k*r*sili kɛ ka filɛ ni kanbɛnsɛbɛ bi bato ka ùa. O komite (jɛnkulu) ka kan ka sigi nasiy*n

zini (nations Unies)

35. jamana minw bi b'a k*n* ka kolasesɛbɛ

Jamana bɛɛ ka kan ka kolasesɛbɛ sɛbɛ o ka baara kan ani ùataga min kɛra kanbɛnsɛbɛ nin batoli la

Jamana bɛɛ ka kan k'a ka kolasesɛbɛ lase komite ma saan fila tɛmɛni k* bolon*bila kanbɛnsɛbɛ kan.

36. kolasesɛbɛ sɛgɛsɛgɛli

Komite ka kan ka kolasesɛbɛw kalan ani ka miriya ni hakilinanko jamanaw bi se ka min kɛ. komite bi se ka kibariya caaman ùiniga.

Ni jamana d* miyɛnna ka s*r* k'a ka kolasesɛbɛ di, komite bi se ka kangale la aye ko yan ni kalo saba, o bina sɛgɛsɛgɛli kɛ o jamana nin k*n*.

Jamana minw bɛɛ s*nna k'o bolon*n bila kanbɛnsɛbɛ ka kan ka jamana t**w ka kolasesɛbɛ s*r*.

Jamanaw ka kan ka k*r*ili kɛ k'a l*n ko komite ka kolase an'o ka kuma gwɛlɛnw, s*r*ko ka n*g* jama fɛ. komite bi se k'a ka kolasesɛbɛ baarakɛY*r* wɛrɛw la ni komite b'o ka miriya n'o ka ladilikan fɛ.

37. komite ni jamanaw bi baara kɛ ù*g*nfɛ

Jamanaw bi baara kɛ ni komite ye ani ka to ka kibariyaw di o makoya bi min na.

Komite bi miiri ka taga baarakɛ cogoyaùuma min bi se ka ta ka baara kɛ ni jamanaw ye.

38. Komite bina baara kɛ cogoya min na ni jɛnkuluba tw ye ?**

a gwɛlɛyanin bɛ ko jamanaw ni jɛnkulubaw ka baara kɛ ù*g*n fɛ ka nin kanbɛnsɛbɛ ka se ka kunk*r*ta s*r*.

Komite bina baarakɛy*r*baw ani jɛnkuluw weele jango o k'o miiriya di ani ka kibariya di ka taga o ka baara ma.

Komite bi se ka jɛnkulu wɛrɛw ùininga

39. komite ka kolasesɛbɛ.

Komite ka kan ka kolasesɛbɛ sɛbɛ saan fila fila bɛɛ ka lase jamakulu ma ani jɛnkulu min bi nafolo ni m*g*nanfinya kunna. Kolasesɛbɛ nunu ka kan ka sɛbɛ nin jamanaw k'a hakili ani min kan ka kɛ.

40. jamana minw ye bolon* bila kanbɛnsɛbɛ kan kunbɛn.

jamanaw ka kan ka ù*g*n kunbɛn tuma o tuma jango ka miiri kanbɛnsɛbɛ batoli la.

ù*g*nkunbɛ f*I* ka kan kɛ kalon 6 k'a ta kanbɛnsɛbɛ siratagama taminɛ la. Jamanaw ka jɛnkuluba ùam*ba ka kan ka ù*g*nye wɛrɛw ùamina. Sekeretɛr zenerli ye jamanaw faranin ù*g*n kan ka jɛnkuluba kuntiki ye.

41. ka kolasesɛbɛ ni kibariyaw mara

Jamanaw bɛɛjɛnnin ù*g*n kan jɛnkulu ka Sekeretɛri zenerali bina kolasesɛbɛw ani kibariyaw bɛɛ nin baara nin kan.

42. kanbɛnsɛbɛ ka bolon*nbila

Jamanaw bi se ka bolon*n bila kanbɛnsɛbɛ kan kabini saan 2007 funtenikalo tile 30 nasiy*n zini ka faba la

43. jamanaw ka bɛnkan

Jamanaw ka kan k'ɔ bolon**n* bila kanbɛnsɛbɛ kan jango o ka bato jagoya la.

Jamana minw m'ɔ bolon**n* bila kanbɛnsɛbɛ kan bi se k'ɔ bolon**n* bila alibelen

44. jamana jɛnkuluw

Jamana d*w donna kanbɛnsɛbɛ k*n* jɛnkulu d*w t*g* la i n'a f* misalila tubabu(Er*pu) jamana na.

Jɛnkulu t*g*w bi se ka don kanbɛnsɛbɛ la ani ka f* tuma min jamanaw bina kanbɛnsɛbɛ kof*

45. kanbɛsɛbɛ3 bi damina tuma juman ?

Kanbɛnsɛbɛ bi damina tile 30 tɛmɛnin k* nin jamana 20 s*nna la

46. Ban sababuw.

Jamanaw ti se ka ban k'ɔ bolon**n* bila kanbɛnsɛbɛ kan jojugu kanma.

47. kanbɛnsɛbɛ yɛlɛmaniw k*n*.

Jamanaw bi se ka yɛlɛmani daari kanbɛnsɛbɛ k*n*. O bi se ka sɛbɛli kɛ ka di Jamanaw bɛɛjɛnnin ù*g*n kan jɛnkulu ka (ùam*g*)Sekeretɛri zenerali.

Jamanaw b'a latigɛ n'ɔ bi se ka ù*g*n kunbɛn ka yɛlɛmani kuma f* ani n'ɔ s*nna ka kanbɛnsɛbɛ yɛlɛman.

48. Ni jamana b'a fɛ ka b* kanbɛnsɛbɛ k*n*.

Jamana bɛɛ bi se ban ka tugu kanbɛnsɛbɛ k* n'o ye sɛbɛli kɛ ka ci ONU ka Sekeretɛri zenerali ma.

O bi b* kanbɛnsɛbɛ k*n* saan 1 tɛmɛnik* o ka bataki seni ONU ka Sekeretɛri zenerali fɛ.

49. kibariya s*r* n*g*manin

Kanbɛnsɛbɛ bi sugu s*r* n*g*manin la.

50. Kanbɛnsɛbɛ yɛlɛmanin kaan wɛrɛw la

Nin kanbɛnsɛbɛ nin bina dilan nin sɛbɛ ye angilɛkan na, arabukan na, sinuwakan na, ɛsipaɔ*likan na, tubabaukan na, risikan na ani ka kaɔɛ.